

Pál-Antal Sándor

Kossuth a marosvásárhelyiek emlékezetében

A Torinóban emigrációban élő, élete alkonyán járó legnagyobb magyar hazafi és az egykori székely főváros, Marosvásárhely kapcsolata, mint az erdélyi magyarság Kossuth-tiszteletének egyik szimbolikus megnyilvánulása 1883-ban bontakozik ki.

1883 elején Lázár Ádám a marosvásárhelyi közélet egyik hangadója, a kortársai által nem kifogástalan magatartású 48-as városi főbírónak a fia, a város önkormányzati hatóságának, a törvényhatósági bizottságnak választott tagja kezdeményezi a Kossuth-tisztelet formai megvalósítását. Sugallatára 33 városi törvényhatósági bizottsági tag és városi tisztviselő folyamodványban javasolja a születésének 80. évfordulóját betöltő "*legnagyobb hazánkfi*" írásban történő üdvözlését "az önfeláldozó független hazafiság, rendíthetetlen tiszta jellemzilárdság és lankadatlan buzgalmú tetterő hálás és méltó elismerésül". Az indítványt a törvényhatósági bizottsági közgyűlés 1883. március 30-i ülésén lelkes éljenzéssel elfogadja, annak megszerkesztésével és elküldésével a városi tanácsot felhatalmazza.¹ (A Torinóba küldött üdvözlő levél fogalmazványa – sajnos – nem maradt ránk.)

Az ország minden részéről kapott születésnap üdvözetekre Kossuth 1884 májusában egy minden rajongójához szóló közös és terjedelmes "*Hálanyilatkozattal*" válaszol. A választ az *Egyetértés* 1884. június 1-i 151. száma teljes terjedelmében leközzölte. Ebből értesült Marosvásárhely közönsége is az üdvözlő levélre tett válaszról. Kossuth marosvásárhelyi hívei személyes válasznak tekintették azt, és legalább másolatban való megszerzését szerették volna elérni. E célból Lázár kezdeményezésére a városi törvényhatósági bizottság 1884. július 30-i ülésén azt indítványozták, hogy a Hálanyilatkozatot szerezzék be – legalább hiteles másolatban –, és olvassák fel azt a következő közgyűlésen, azután pedig helyezték el a város levéltárában. Ajánlották, hogy nyomtassák ki ezen rendkívüli értékű művet legalább ezer példányban, ami "a polgárság között osztassék szét hazafiúi lelkesítés végett". Mindemellet indítványozták, hogy szerezzék be Kossuth Lajos életnagyságú mellképét is, és függesszék ki azt megfelelő helyen, a közgyűlés termében. A törvényhatósági bizottság közgyűlése az indítványokat elfogadta és végrehajtásával a tanácsot megbízta.²

Lázárnak, aki akkor országgyűlési képviselő is, Helfy Ignác volt országgyűlési képviselő közbenjárásával sikerült megszereznie a kézirat eredetijét, valószínűleg a közlő újság szerkesztőjétől, vagy a nyomdából. Marosvásárhelyre hozta azt és egy rövid szöveg kíséretében

¹ Lásd az 1. sz. mellékletet.

² Lásd a 2. sz. mellékletet.

a tanácsnak átadta. "Legnagyobb hazánkfíának ezen születése 80-dik évfordulója alkalmából Hozzá intézett számos üdvözlő iratokra – írja – jelesen Maros Vásárhely sz. kir. város közönsége által 1883. évi Március hó 30-án [48/2393.] szám alatt kelt üdvözlésre 1-26 lapon saját kezűleg írt és aláírt eredeti nagybecsű *ide fűzött* Hála nyilatkozatot [...] a városi oklevéltárban örök emlékül megőrzendőleg ezennel pótlólag beadja Lázár Ádám saját és társai, mint indítványozó városi képviselők nevében."³ A kéziratot a tanács a levéltáros gondjaira bízta, aki erre a célra készíttetett egy lakkozott fadobozt és abba helyezte el. Abban található ma is sértetlenül.⁴

A Hálanyilatkozat külön kiadását még azon évben megejtették. Imreh Sándor nyomdász adta ki egy 16 oldalas füzetként. Ennek több példánya ma is megtalálható a marosvásárhelyi Teleki-Bolyai Dokumentációs Könyvtár Bolyai részlegében.

Az életnagyságú Kossuth-kép elkészítésére nem mást, mint a híres portréfestő Barabás Miklóst kérték fel. Barabás jelképes összegért, 120 forintért festette meg azt rövid idő alatt. Az 1885. március 31-i törvényhatósági közgyűlés már a kép kifüggesztéséről és a festőművész munkadíjának kifizetéséről rendelkezett. A gyors és jutányos munkáért a tanács köszönő sorokat írt a művésznek. A kép ott függött a gyűlésteremben az államhatalom változásáig. További sorsáról – sajnos – nincs tudomásom.

Három évvel később Kossuthot Marosvásárhely díszpolgárává választotta. Az indítványt több törvényhatósági bizottsági tag és városi polgár kezdeményezte 1888 márciusában. Megokolásként Kossuth hazafiúi tevékenységét hozták fel: "Magyarország állami függetlensége érdekében, a szabadság, egyenlőség és testvériség lobogója alatt kitüntetett ernyedetlen tevékenysége és áldásos működése hálás elismeréséül" megfogalmazásban. A városi közgyűlés az indítványt egyhangúan elfogadta. Határozatában az indítványozók szövegét árnyaltabbá, politikailag elfogadhatóbbá tette: "Tekintettel a magyar alkotmány megszilárdítása és úgy a múltban, mint a jelenben tanúsított kiváló hazaszeretete és a közügyek és közművelődés terén kifejtett kimagasló tevékenységére [...] *Marosvásárhely sz. kir. város díszpolgárává megválassza.*"⁵ Ő lett városunk legnemesebb díszpolgára.

Kossuth élete alkonyán kialakult kapcsolata Marosvásárhellyel, ezzel még nem zárult le. Az 1895-re tervezett Jókai-jubileumra készülve utcát akartak elnevezni a jeles íróról. Az 1893 őszi törvényhatósági bizottsági közgyűlésen elhangzott javaslatban a főtérről nyíló Hajós utcát ajánlották erre. Mások a Rózsa utca mellett foglaltak állást. A közéleti pályán már

³ MmOL, Marosvásárhely város lt, Tanácsi iratok 7757/1884. sz.

⁴ Uo. 2–26. o.

⁵ Lásd az 5. sz. mellékletet.

tevékenykedő későbbi polgármester, dr. Bernády György 1893. november 27-én egy teljesebb javaslattal állott elő. Négy utca neves személyiségről történő elnevezését javasolta, amit a közgyűlés magáévá is tett. Így a Hajós utca a Baross Gábor (ma Horea) nevet, a Rózsa utca a Jókaiét (ma Eminescu) és a Kisszentkirály utca az Arany János nevet kapta. A város egyik legnagyobb és egyben legforgalmasabb utcája, a Nagyszentkirály utca lett a *Kossuth Lajos utca*.⁶ Viselte is az utca új nevét 1920-ig, majd 1940-től 1986-ig, amikor kénytelen olt átadni helyét a „Călărașilor”-nak.

Az utcanévadással nem zárult le a vásárhelyiek Kossuth iránti kegyelet lerovása. Temetésére a város költségén küldöttséget menesztettek Torinóba, akik a Bem-szobor talapzatától és a Székely vértanúk sírhelyéről jelképesen egy-egy marék földet vittek magukkal és helyeztek a haza nagy halottjának sírjára.

Ezután szobrot is akartak állítani neki a város főterén. Kossuth halála után országos akció indult meg egy a fővárosban felállítandó Kossuth-szobor érdekében. Az akció országos mozgalommá nőtte ki magát. Kiváltotta több vidéki város hasonló irányú megnyilvánulását is. 1894. május elsején Marosvásárhelyen megalakult a „Kossuth-szobor bizottság”, mielőtt ezt megelőzően – április 22-én – *Maros-Vidék* nevű helyi lapban felhívás jelent meg *Kossuth szobrot Marosvásárhelynek* címen.⁷ Az intéző bizottság elnöke a Kossuth temetésén is résztvevő dr. Bernády György lett. Az anyagiak beszerzését és a szobor munkálatainak elvégzését öt évre tervezték. Számos támogatót nyertek meg e nemes cél érdekében. Maga a város öt évre lebontott ezer forint támogatással – vagyis évi 200 forinttal – járult hozzá a költségekhez.⁸ 1897 decemberében a szobor elkészítésével Köllő Miklós budapesti szobrászt bízták meg, elvállalta azt 10 000 forintért. A szobor 1899 májusára elkészült, és június 11-én leleplezték népes ünneplő közönség előtt. Ott büszkélkedett az Bem-apó szobrával szemben az impérium változásig a Széchenyi tér felső felén. 1919 március 28-án a város új urai ledöntötték és összetörték. Helyén épült a főtéri nagy görög keleti katedrális.

Kossuthnak azóta sincs szobra Marosvásárhelyen. Ennek hasonmása a múlt évben, Gyergyócsomafalván kelt életre, ahol, és amikor a lelkes utódok a szobor alkotójának szülőhelyén állítottak újabb emléket nagy elődünknek és szobra alkotójának. A Kossuth-tisztelet a vásárhelyiek szívében azóta sem szűnt meg, továbbra is híven él.

⁶ Pál-Antal 1997, 16, 135.

⁷ Gaál Kornélia: Marosvásárhely 1848–1849-es magyar műemlékei = Pál-Antal 2001/a. 206–207.

⁸ Lásd a 8. sz. mellékletet.

MELLÉKLETEK

1.

Marosvásárhely, 1883. március 30. A város törvényhatósági bizottsága határozata Kossuth Lajos születésnapjára való felkészítéséről.

Eredeti, Maros Megyei Nemzeti Levéltár. Marosvásárhely város levéltára, Közgyűlési jegyzőkönyvek, 63.sz.(1883), 15.

48./2393. Olvastatik f. év március hó 30-án keletve 33 törvényhatósági bizottsági tag és városi tisztviselő által aláírva és ezen sz. kir. város törvényhatósági bizottsághoz címezve folyó hó 24-én 2393. tanácsi sz. alá beadott következő indítvány:

Mondja ki a közgyűlés határozatilag, hogy legnagyobb hazánkfia Kossuth Lajoshoz születésének 80-ik évfordulója alkalmából, az önfeláldozó független hazafiasság, rendíthetetlen tiszta jellemzilárdság és lankadatlan buzgalmú tetterő hálás és méltó elismerésül üdvözlő iratot intéz, a kiállításával és elküldésével a tanácsot bízván meg.

[Határozat] A felfolvasott indítvány lelkes éljenzések között egyhangúan elfogadtatik, s az üdvözlő irat kiállításával és elküldésével a tanács megbízatik.

2.

Marosvásárhely, 1884. július 30. A városi törvényhatósági bizottság határozata Kossuth Lajos hálanyilatkozatának beszerzéséről.

Eredeti, Maros Megyei Nemzeti Levéltár. Marosvásárhely város levéltára, Közgyűlési jegyzőkönyvek, 64. (1884.) sz. 42-43.

182./6376. Lázár Ádám törvényhatósági bizottsági tag és társainak önálló *Indítványa* Kossuth Lajos hálanyilatkozata alkalmából:

Tekintve, hogy ezen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága 1883. március hó 30-án legnagyobb hazánkfia Kossuth Lajoshoz 80-ik születési évfordulója alkalmából üdvözlő iratot intézett, melyre Kossuth Turinban 1884. május havában keletvezt hálanyilatkozattal válaszolt, mely nyilatkozat az „Egyetértés” 151/1884. számában teljtartalmúlag megjelent, és egy példányban ide mellékeltek, addig is, míg annak hiteles másolata remélhetőleg megszerzettetvén, utólagosan maradandóbb emlékül beadatnék, ennélfogva indítványozzuk:

1. hogy ezen Hálanyilatkozat a legközelebbi közgyűlésen olvastassék fel és örvendetes tudomásul vétetvén, örök emlékül levéltárba helyeztessék.

2. hogy ezen hálanyilatkozat legalább egyezer példányban 8-ad rétből nyomattassék ki, és a polgárság között osztassék szét hazafias lelkesítés végett.

3. hogy Kossuth Lajos életnagyságú legújabb mellképe szerzettessék meg és a városi közgyűlési teremben illő helyre függesztessék fel.

4. hogy a fennebbi 2. és 3. alattiak kiállítási költségei a városi majorsági pénztár által hordoztassanak, és ha ezen hazafias költség egészben vagy részben nem fedeztethetnék, önkéntes aláírások útján biztosítottassék, melyhez részünkről legnagyobb készséggel járulunk.

5. Mindezek fogantatásával a tanács jelentéstétel mellett bizattassék meg.

[Határozat:] Tekintettel arra, hogy nagy hazánkfia 80-ik születési évfordulója alkalmával e város törvényhatósági bizottsága is őszinte honfíúi érzellemmel sietett nagy hazánkfiát üdvözölni, az indítvány egész terjedelmében elfogadtatik, s az ebből folyó intézkedések megtételével a tanács bizatik meg.

3.

Marosvásárhely, 1884. szeptember 29. A marosvásárhelyi tanács végzése Kossuth Lajos hálanyilatkozatának a városi levéltárba való elhelyezéséről

Fogalmazvány, Maros Megyei Nemzeti Levéltár. Marosvásárhely város levéltára, Tanács iratok, 7757/1884. sz.

Szám 7757. Érkezett 1884. szept. hó 14. Lázár Ádám országos képviselő beadványa, mely mellett Kossuth Lajosnak több törvényhatóságokhoz intézett hálanyilatkozatát bejelenti.

A városi tekintetes Törvényhatósági bizottsághoz

Tekintetes Ajtai Gyula városi tanácsos úr kezéhez

Helyben

Örvendetes tudomásul vétel s kegyeletes megőrzés céljából a városi oklevéltárban leendő elhelyezésének elrendelése végett azon vélemény kíséretében van szerencsénk a mellékletben levő nagybecsű kéziratot bemutatni: miszerint Lázár Ádám városi és országgyűlési

képviselőúrnak a ritka becsű kézirat megszerzése körül kifejtett fáradozásaiért elismerő köszönet lenne nyilvánítandó.

Marosvásárhely, 1884. szeptember 29.

Ajtai

4.

Marosvásárhely, 1885. március 31. A marosvásárhelyi közgyűlés határozata Barabás Miklós festőművész által elkészített Kossuth Lajos életnagyságú mellképét illetően

Eredeti, Maros Megyei Nemzeti Levéltár. Marosvásárhely város levéltára, Közgyűlési jegyzőkönyvek, 65 sz.(1885), 16-17.

Marosvásárhely városi törvényhatósági bizottsága 1885. márc. 31-én tartott közgyűlése:

80/1880. és 2500. szám. Lázár Ádám képviselő idei március hó 6-ról afelől: hogy Kossuth Lajos legnagyobb hazánkfiának életnagyságú mellképe elkészítését Barabás Miklós festőművész 120 forintért vállalta el.

Ezzel kapcsolatosan ugyancsak előterjeszti f. évi március hó 29-ről, mely mellett Kossuth Lajos legnagyobb hazánkfia elkészített mellképét beterjeszti annak leltárba vétele s a közgyűlési terembe illő helyre feltűzetése, Barabás Miklóshoz e mű gyors és jutányosan elkészítéséért köszönet intézése és a kialkudott 120 forint árnak kiutalványozása végett:

[Határozat:] Az értesítés tudásul vétetvén, az előterjesztés pedig elfogadván meghatározatik, miszerint Kossuth Lajos legnagyobb hazánkfiának beterjesztett mellképe, mint drága emlék, leltárba vétetvén a közgyűlési terembe illő helyre feltűzessék. Barabás Miklóshoz ezen a székely főváros iránt tanúsított rokonszenves hazafi készséggel gyorsan és jutányosan kiállított remekműért köszönő irat intéztessék, a kialkudott 120 forint ár pedig a majorsági pénztárból kifizettessék, mind ezek foganatosításával a tanács biztatván meg.

5.

Marosvásárhely, 1888. március 31. Kossuth Lajost Marosvásárhely díszpolgárává választói törvényhatósági bizottsági határozat.

Eredeti, Maros Megyei Nemzeti Levéltár. Marosvásárhely város levéltára, Közgyűlési jegyzőkönyvek, 68 sz.
(1888.) 16-17.

Marosvásárhely város törvényhatósági bizottsága 1888. márc. 31-én tartott közgyűlése:

74./3211. Több városi törvényhatósági bizottsági tag és polgár által beadott következő
Indítvány: A városi közgyűlés határozza el miszerint legnagyobb hazánkfiát, Kossuth Lajost, Magyarország állami függetlensége érdekében, a szabadság, egyenlőség és testvériség lobogója alatt kitüntetett ernyedetlen tevékenysége és áldás-dús működése hálás elismerésül ezen sz. kir. város *Díszpolgárává* megválasztja.

Ezen határozat foganatosításával a tanács oly utasítás mellett bízatik meg, hogy a kiállítandó oklevél költségeit az előre nem határozható vagy rendkívüli kiadások idején költségvetése alatt utólagosan számolja el, és a díszoklevelet legtovább idei augusztus hó 25-ig Turin, Via Dei mille 22 jutassa kézbe.

[Határozat:] Tekintettel a magyar alkotmány megszilárdítása és úgy a múltban, mint a jelenben tanúsított kiváló hazaszeretete és a közügyek és közmívelődés terén kifejtett kimagasló tevékenységére, ennek elismerésül a törvényhatósági bizottság egyhangúlag határozatilag kimondja:

- miszerint Kossuth Lajost Marosvásárhely sz. kir. város *Díszpolgárává* megválassza, utasítva a városi tanácsot, hogy a díszoklevelet mihamarább elkészítettvén, kézbesítse.

A felmerülő költségek utalványoztatnak, és az előre meg nem határozható kiadások között elszámoltatni határoztatnak.

6.

Marosvásárhely, 1894. március 21. A városi törvényhatósági bizottság határozata Kossuth Lajos elhunyt alkalmából foganatosítandó intézkedésekről

Eredeti, Maros Megyei Nemzeti Levéltár. Marosvásárhely város levéltára, Közgyűlési jegyzőkönyvek, 74. sz.
(1894), 14.

41. Polgármester atyánkfia Kossuth Lajos nagy hazánkfiának folyó hó 20-án Turinban bekövetkezett elhunytát lélekemelő szép beszédben ecsetelvén, róla, mint az alkotmányos szabadság és népjog apostoláról emlékezik meg, kinek lángszelleme volt legnagyobb

hatással Magyarország megújulására, s kinek a nemzet előhaladására s egységessé tételére irányzott szolgálatai élni fognak mindig a hazafiak szívében, s azokhoz, míg áll hazánk, a nemzet emléke és áldása lesz mindig csatolva.

A nagy halott érdemeit méltató szívből fakadó és tiszta szívhez szóló beszéd után, melyet a törvényhatósági bizottság tagjai fennállva hallgattak meg – elnöklő polgármester atyánkfia a közgyűlést megnyitja.

42. A városi tanács, minthogy korszakos eseménynek, minőt a nemzet nagy fiának elhunya is jelez, városunk életében is nyomot kell hagynia, és hogy a városközönség fájdalmának, mely nálunk annyival élénkebb, mivel a megdicsőült városunk díszpolgára volt, a nagy eseményhez és a nemzet gyászához méltó kifejezés adassék, a következő ajánlatokat terjeszti elő:

a. A városi közönségnek Kossuth Lajos elhunya fölötti fájdalma jegyzőkönyvileg örökíttessék meg.

b. Az elhunyt családjához a mai közgyűlésből távirati s később írásbeli részvétnyilatkozat küldessék.

c. A temetésen a város közönsége küldöttséggel képviseltesse magát, melynek tagjaivá a polgármester vezetése alatt Csíki Gergely és Dr. Bernády György törvényhatósági bizottsági tagok küldessenek ki.

d. A ravatalra a város nevében koszorú helyeztessék.

e. Mai naptól kezdve 6 heti városi gyász rendeltessék, ami abból álljon, hogy ezen idő alatt nyilvános multságok ne tartassanak.

f. A temetés napján az összes iskolák szüneteljenek, s kerestessenek fel az egyházak isteni tiszteletek tartására.

Vass Tamás törvényhatósági bizottsági tag a tanácsi előterjesztést egész terjedelmében elfogadja, s csak még azzal kívánja kibővíteni, hogy a temetésen megjelenő küldöttség a Bem-szobor talapzatától és a Székely vértanúk sírjáról egy-egy marok földet vigyen magával, s helyezze azt a nagy halott sírjára.

[Határozat:] A törvényhatósági bizottság a megmérhetetlen veszteség felett, mely történelmünk legfényesebb korszakának vezérlő alakja s városunk díszpolgára Kossuth Lajos elhunytával hazánkat, nemzetünket s városunkat érte, legsajgóbb hazafias fájdalmát jelenti ki, s ennek jegyzőkönyvi megörökítését rendeli el és egyidejűleg meghatározza, hogy:

1. Az elhunyt nagy hazafi családjához a mai közgyűlésből távirati úton, s később írásbeli részvétiratot intéz.

2. A temetésen a város közönségét küldöttséggel képviselteti, s ennek tagjaivá a város polgármesterének vezetése alatt Csíki Gergely és Dr. Bernády György törvényhatósági bizottsági tagokat választja meg.

3. A ravatalra a város nevében koszorút helyez.

4. A mai naptól kezdve 6 héti városi gyász rendeltetik el, mely idő alatt nyilvános mulatságok nem tarthatók.

5. A temetés napján az összes iskolák szüneteljenek, s az egyházak felkéretnek, hogy e napon gyász isteni tiszteletet tartsanak. Végül

6. A temetésre utazó küldöttség utasíttatik, hogy a Bem-szobor talapzatától és a Székely vértanúk sírhalmáról egy-egy marok földet vigyenek magukkal, s azt helyezzék a nagy halott sírjára.

7.

Marosvásárhely, 1894. május 22. A törvényhatósági bizottság határozata egy Kossuth-alapítvánnyal kapcsolatos felhívás kérdésében

Eredeti, Maros Megyei Nemzeti Levéltár. Marosvásárhely város levéltára, Közgyűlési jegyzőkönyvek, 74. sz. 26.

60./2901. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye átírata Kossuth Lajos turini lakóházának közadakozás útján megvásárlása s valamely hazafias célra, mint Kossuth-alapítvány Turin városának ajándékozása iránt.

Dr. Bernády György törvényhatósági bizottsági tag a tanácsnak az átírat tudomásul vételét célzó ajánlatát nem fogadja el, mert az átíratban foglalt határozat, ha megvalósulna, oly külső kifejezése lenne a hálának, melyet Turin városa a nagy hazafi irányában tanúsított magatartásával megérdemelt, ennél fogva indítványozza, hogy Jász-Nagykun-Szolnok vármegye hálanyilatkozata elvben fogadtassék el, s mondassék ki, hogy ha a mozgalom szélesebb körben megindul s az ige tetté válna, törvényhatóságunk is erejéhez képest a mozgalomban résztveszen.

[Határozat] A törvényhatósági bizottság Jász-Nagykun-Szolnok vármegye határozatához, mely szerint Kossuth Lajos megdicsőült nagy hazánkfiának turini lakóháza közadakozás útján megvásároltassék, s valamely hazafias célra Kossuth-alapítvány gyanánt Turin városának ajándékoztassék – elvben hozzájárul, és meghatározza, hogy ha az eziránti mozgalom szélesebb körben megindul, az érintett ház megvásárlásában erejéhez képest részt veszen.

Melyről a megkereső vármegye közönsége értesítendő.

8.

Marosvásárhely, 1894. május 22. A város törvényhatósági bizottságának határozata a Budapesten és Marosvásárhelyen felállítandó Kossuth szobor pénzbeli támogatásáról.

Eredeti, Maros Megyei Nemzeti Levéltár. Marosvásárhely város levéltára, Közgyűlési jegyzőkönyvek, 74. sz.

27.

61/3596. Olvастatik a marosvásárhelyi Kossuth-szobor végrehajtó bizottságának egy öt évre szóló s évi részletekben törlesztendő adomány megszavazása, s az erdélyrészi törvényhatóságoknak az ügy támogatása iránt való felkérése tárgyában beadott kérése; ezzel kapcsolatban a városi tanács előterjesztést tesz a Budapesten felállítandó Kossuth-szoborra vonatkozóan is valamely összeg adományozása iránt.

Molnár Albert törvényhatósági bizottsági tag a tanács indítványát elfogadja, de a maga részéről még azt indítványozza, hogy Kossuth emléke valamely, az ércnél is maradandóbb, humanitárius vagy kulturális épülettel köttessék össze oly formán, hogy a város által építendő valamely iskola homlokzatára írássék fel, hogy az a Kossuth Lajos emlékére építettet.

[Határozat:] A hazafias eszmét törvényhatósági bizottságunk a maga részéről is felkarolni kívánván, a tanácsi ajánlat értelmében a Budapesten felállítandó Kossuth szoborra egyszer s mindenkorra 100 forintot, azaz száz forintot, a Marosvásárhelyt felállítandó szoborra pedig öt éven át évi 200, azaz kétszáz forintot, összesen egyezer forintot megszavaz, az ügy támogatására az erdélyrészi törvényhatóságokat felkéretni határozza, s úgy ennek eszközzésével, mint a megszavazott adományok kiutalásával a városi tanácsot megbízza.

Molnár Albert törvényhatósági bizottsági tag indítványa, mint idő előtti mellőztetik.

9.

Marosvásárhely, 1902. szeptember 25. Tudósítás Kossuth Lajos születése 100-ik évfordulójának marosvásárhelyi megünnepléséről.

Maros-Torda megye Hivatalos Lapja, 1902. szeptember 25., 37. sz.

Kossuth ünnep városunkban

A városunkban f. hó 21-én megtartott népünnepély lefolyásáról tudósításunk számol be:

Szombaton már a délutáni órákban lobogó dísz öltött az egész város. A középületek és magán házakról lengett a háromszínű lobogó, jelölve a kezdődő nagy ünnepnek. A házak ablakait gyöngéd női kezek ékesítették virágokkal, mécsek és gyertyákkal, melyeket estvére lángra gyújtson a hazaszeretetből fakadó kegyelet tüze. A főtéri kereskedések kirakatában Kossuth arcképe, nemzeti lobogók és szalagokkal körítve emlékeztetett a nagy napra.

Legélénkebb előkészület a Kossuth szobornál volt, melyet Farkas M. utódai hazafias villanyvilágítási vállalat díszített föl és világított ki ez alkalomra gyönyörű szépen. Nem kevesebb tevékenységet fejtett ki a város közönsége is a városháza, a főtéri kút és Bem szobor kivilágítása körül.

Estve a szürkület beálltával kigyúladt a kegyelet ezernyi ezer lángja. Legfényesebb pompában ragyogott maga a Kossuth szobor, melyet kör alakban feje fölött, mint egy koronával az 1802. és 1902. évszámokkal nemzeti színű villany csillárok ragyogtak be, körül övezvén a nagy férfiú ércbe öntött alakját a legragyogóbb villanyfényár glóriájával. Gyönyörű fényárban úszott a főtéri Bodorkút, a Bem szobor, a városi tanácsház, több épület, az egyesületek és testületek helyiségei, valamint a magán házak legtöbbje, úgy hogy valóban elmondhatjuk, miként városunkban ily gyönyörű világítást még nem láttunk.

Amint a kegyelet lángjai kigyúltak, a közönség ezrei gyülekeztek a főtérre. A Kossuth szoborhoz elsőnek az ev. ref. collegium hazafias ifjúsága vonult ki, hol hazafias népdalokat énekelt s utána jöttek a többi iskolák növendékei is, majd a hadastyán zenekar jött és eljátszotta a Hymnust és Kossuth nótát, s azután zenével járta be a város főbb utcáit. Ekkor már a közönség is oszladozni kezdett, hogy vasárnap aztán annál méltóbban áldozzon a legnagyobb magyar emlékének.

Az estvéli fényes világítást megzavarta egy néhány utcai suhanc éretlensége az által, hogy a hadastyán zenekar körmenete alkalmával sötéten talált ablakokat beverte.

Vasárnap kora reggel ágyúdörgés hirdette a nap jelentőségét, s a zenekar ébresztője keltette fel az ünneplő közönséget, mely ünneplő ruhában és ugyanoly hangulattal lepte el főutcákat és főteret. Először a *közigazgatási tanfolyam hallgatók köre* reggel 8 órakor kezdte meg a hazafias ünnepélyek sorát, mely alkalommal Hofbauer Aurél előadó tartott gyönyörű és a nap jelentőségét híven méltató emlékbeszédet, melynek elvégzése után a lelkes ifjúság Orbán Balázs vármegyei aljegyző előadó vezetése mellett a Kossuth szoborhoz vonult, s ott egy alkalmi költemény elszavalása után koszorút helyezett a szobor alapzatára kegyelete jelölve. Dél előtt 9 órakor volt a református nagytemplomban az első ünnepélyes isteni tisztelet, melyre elsőnek vármegyénk nagyszámú küldöttsége érkezett Farkas Albert alispán vezetése alatt.

A díszmagyarba és ünneplő ruhába öltözött csoportra minden felől igaz lelkesedéssel tekintettek.

Utána mindjárt a kir. bíróság hatalmas testülete jött Bodó Sándor törvényszéki elnök vezetése alatt. Azután az ügyvédi kamara Csongvay Lajossal az élen, a városi törvényhatóság Dr. Bernády György polgármester vezetésével, majd az egyes testületek és a nagy idők tanúi a 48-as honvédzászló alatt.

E közben a nagytemplom zsúfolásig telt ünneplő férfi és hölgy közönséggel, mire felhangzott az orgona hangjai mellett: „Te benned bízunk” egyházi ének, melyet az ev. ref. egyházi dalkar lelkes éneke követett.

Az ének elhangzása után Bíró András lelkész mondott magasztos szárnyalású alkalmi imát, mire megint felhangzott a dalkar hazafias éneke.

E közben Tóthfalusi József emelkedett a szószékre, hogy elmondja a nap vonatkozásaival telt gyönyörű szárnyalású alkalmi beszédet, melynek végeztével a Hymnus hangjai mellett távozott az óriási közönség a templomból.

Innen a város, a vármegye és a testületek képviselői az izraeliták új díszes imaházába ment, hol Flesch mohácsi rabbi mondott hasonlatokban gazdag hazafias beszédet.

Ezen kívül az ág. ev. luth. templomban is volt nagy közönség részvétele mellett alkalmi isteni tisztelet, hol Kotsch lelkész hangulatos ünnepi beszéde magaslott ki.

Az isteni tiszteletek befejezése után mind nagyobb és nagyobb arányokat öltött a főtéren a Kossuth szobor előtt a néparadat, miközben a visszatérő városi törvényhatósági tagok teljes számban gyűltek a városi közgyűlési terembe, hol a város meghívására a vármegyénk tisztikara is megjelent Farkas Albert alispán vezetése alatt, külön helyet foglalván el a gyűlésteremben.

Pont fél 12 órakor lépett a terembe, fényes díszmagyarba Dr. Bernády György polgármester, magasztos beszéddel nyitván meg a díszközgyűlést, mely a tanács, mint állandó választmány határozati javaslatát – Nagy Imre városi főjegyző által felolvasva – elfogadván, jegyzőkönyvre iktatni határozta Kossuth Lajos nagy hazánkfiának hallhatatlan érdemeit.

A díszközgyűlés után a városi törvényhatóság és a vármegyei tisztikar Dr. Bernády György polgármester és Farkas Albert alispán vezetésével a tűzoltó zenekar indulója mellett a Kossuth szobor elé vonult, hol már a városunkban lévő összes egyesületek, testületek és intézet tagjai beláthatatlan népsokaságtól körülvéve várakoztak.

Elhelyezkedés után az egyesített dalárdák a Hymnust énekelték, mire Kacsó Lajos ref. coll. tanuló szavalta „Kossuth” című költeményt igaz hévvel, lelkesedéssel és nagy hatással.

A tűzoltó zenekar imája után Dr. Bernády György polgármester a város és közönsége, Farkas Albert alispán a vármegye közönsége, Rimeg Ödön a helyi hírlapírói kör, Sz. Szakács

Péter az ipari hitelszövetkezetek, Dr. Kömöcsi József az iparos polgári egyesület, Adi Árpád a nyomdászok jótekonysági köre, Szekeres Jenő tanuló a községi polgári iskola és végül egy tanuló a róm. kath. gimnázium nevében helyeztek koszorúkat a Kossuth szobor talapzatára. Ezzel az itteni ünnepség a tűzoltó egyesület díszfelvonulásával és a nagy közönség Kossuth nótájával véget ért, s az óriási közönség oszlani kezdett.

Délután 2 órakor díszvendég volt a „Kabai asszonyhoz” címzett vendéglő helyiségében, mely alkalommal egész sora hangzott fel a lelkesnél lelkesebb felkészítőknek.

Innen d. u. 3 órakor az Erzsébet ligeti népi ünnepélyre vonult a szépszámú közönség, hol a Dalkör az ev. ref. egyházi női és férfi dalkarok, az önkéntes tűzoltó zenekar hazafias darabjaiban és Kóbori János ref. coll. tanár által rendezett látványosságokban mulatott.

Estve az Erdély szálló nagytermében gyönyörűen sikerült hangverseny és táncmulatság zárta be az ünnepélyek sorát, mely szép jövedelmet hozott a Kossuth szobor rács és parkja javára.

Az egész ünnepély oly magasztos és fenséges lefolyású volt, mely bizonyára kitörölhetetlen emlékként fog megmaradni a résztvevők szíveiben.

In Pál-Antal Sándor: *A Székelyföld és városai. Történelmi tanulmányok és közlemények.* Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2003, 81–97.